

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena:
Na celý rok ... 4 koruny — hal.
Na pol roka ... 2 " — "
Na štvrt roka ... 1 " — "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor:
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
páp. komorník.
Majiteľ a vydavateľ:
JÁN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo:
Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin
ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify.
Rukopisy sa nazpak nedávajú.

Vojenský rozkaz arcikniežata Fridricha.

Cis. a kráľ. hlavné vojenské veliteľstvo
vydalo nasledujúci vojenský rozkaz:

Položenie je pre nás a pre s nami spojenú
nemeckú armádu prajné.

Ruská offenzíva v Haliči sa rúca.

Nepriateľa, ktorý pri Krásniku, Zamošci,
Insterburgu a Tannenbergu porážky utrpel,
spolu s nemeckými čatami zas sa nám podari
premôcť a zničíme ho.

Nemecké hlavné vojsko, ktoré proti fran-
cúzom operuje, nezastaviteľne hlboko vniklo
na nepriateľské územie. Tam zas sa chystá
veľké víťazstvo.

Na balkánskom bojišti tiež bojujeme v
krajine nepriateľa. Odpor Srbov začína klesať.
Vnútorne nepokoje povstania, bieda a hlad
hrozia nášmu nepriateľovi, kdežto vojská našej
monarchie a Nemecka jednotne a s dôverou
stoja jedno pri druhom, aby sme vojnu, do
ktorej sme zlostne vohnaní boli, víťazne pre-
bojovali.

Toto je pravda o položení.

Vyhlásené má byť všetkým dôstojníkom,
mužstvu ale v jeho materinskej reči má byť
na vedomie dané.

Arciknieža Fridrich,
generál jazdy.

Jednotne a s dôverou.

Vojenský rozkaz hlavného veliteľstva
upravený je nielen na vojsko, lež aj na každého

občana krajiny. Hrdinsky bojujúce naše vojsko
čerpať bude z tohto rozkazu novú posilu, novú
dôveru, že vojenské šťastie aj ďalej priat' bude
našej zbrani. Krajinské obecenstvo s vďakou
bude myslieť na hrdinov, ktorí na bojišti bránia
záujmy vlasti uhorskej, záujmy monarchie a
záujmy všetkých pokoj milujúcich národov.

Položenie je prajné i pre nás i pre nášho
spojenca. Takéto vyhlásenie podať môže hlavné
veliteľstvo len v tom páde, keď na bojišti
možno rozhodujúce úspechy konštatovať.
Útoky Rusov v Haliči sú oslabené, ani nával
ruského vojska neni vstave zlomiť hrdinskosť
a silu našich, ktorí zaujali teraz také posície,
že ďalší boj sľubuje nám víťazstvo. Vojenský
rozkaz pripomína faktá, pripomína víťazné boje
a vzbudí v každom novú pevnú nádej, že sa
tieto víťazstvá opakovať budú. Už samé osno-
vanie vojenského rozkazu budí dôveru, v
takomto slávnostnom tóne môže písať hlavné
veliteľstvo len v pevnej nádeji na úplný zdar.

Takto smýšľa o našich bojoch aj ne-
mecká tlač, ktorá vyzdvihuje veľkú význam-
nosť novej akcie na bojišti. Čoskoro musí sa
dokázať, že utiahnutie sa nášho vojska stalo
sa z taktiky, že v prajnejších posíciach, na
prajnejšom území vojenskej operácie našich
dostanú nový základ, na ktorom zdarne budú
môcť v boji pokračovať. Následkom zmeny
situácie bolo, že ruské vojsko na pobreží rieky
Visly začalo cúvať. K tomu nemecký vodca
Hindenburg víťazne tiahne v Ruskom Poľsku
a už začal dobíjať hradby Ossoviecu. Nemecké
vojsko odbilo útoky Rusov, ktorí sa pokúsili
zpäť zaujať guberniu Suvalki.

Vtrhnutie Rusov cez Karpáty skončilo sa s nezdarom. V ungskej, beregskej stolici niet už ani jedného ruského vojaka. A pretože tieto vtrhnutia Rúsov úzko súvisia s novými pohybmi nášho vojska, na budúce vôbec prekazíme podobné pokusy nepriateľa.

Vojenský rozkaz pripomína aj srbské bojište, na ktorom naši víťazne napredujú. V Srbsku sa položenie stále zhoršuje aj následkom vnútorných pomerov. Konečné zlomenie Srbska nemôže už dlho meškať.

Vydaný vojenský rozkaz len utúži v nás nádej vo víťazstvo našej zbrane, ktorú sme vždy prechovávali. Po spojení sa nášho vojska s vojskom nemeckým, zdarný výsledok ani nemôže vystať.

Toto je pravda o položení, cis. a kráľ. hlavné vojenské veliteľstvo tymito slovami zaključilo vydaný vojenský rozkaz. **Táto pravda ale musí zviťaziť.**

Vojna proti Rusom.

Odbité vtrhnutie Rusov v Karpátoch.

Budapest 29. sept. «Budapesti Tudósító» oznamuje: Z príslušného miesta sdeľujú nasledovné: S obcou Ökörmező v stolici marmaróšskej prestalo každé telefonické spojenie, preto medzi obecnstvom bolo badať istý nepokoj. Dľa dnešnej zprávy však ta tiahly novšie čaty, následkom čoho sa tam položenie úplne zmenilo a ku obave vôbec niet príčiny.

Dľa ungvárskej, ešte nepotvrdenej, ale zo spoľahlivého prameňa došlej zprávy na okolí obce Malomrét včera boly srážky a dnes sme Rusov zas až po Užok zahnali.

V turjaremskej doline naše v stolici ungskej stojace čaty hľadaly a pravdepodobne i našly spojenie s čatami, ktoré z Munkáču boly poslané. Udajne aj od Sinny prišlo viac vojska. Železničné vlaky chodia po Csontos.

V užinách severovýchodných Kárpátov aj dnes boly srážky s ruskými čatami, ktoré naše ta došlé posily **až po samú hranicu zpät zahnali, tak že sa Rusom nikde nepodarilo prejsť cez hranicu.** Najbližšia budúcnosť ukáže, či je reč o puhej demonštrácii, ktorú naše ku obrane poslané čaty **fahko odbijú**, a či o útoku väčšej ruskej sily, v ktorom páde **zodpovedajúca**

čiasťka našej operujúcej armády tu musí **sme- rať s nimi svoje sily.** Ani v tomto poslednom páde niet žiadnej príčiny ku obave, **lebo máme toľko vojska, koľko je potrebné ku odbitiu útoku zo strany Rusov.**

V Karpátoch odbili sme Rusov.

Budapest, 30. sept. «Budapesti Tudósító» oznamuje: Z príslušného miesta spolnomocnili nás ku sdeleniu nasledovného:

V okolí Kőrösmezőva stojí bitka. Dľa spoľahlivej zprávy naše čaty na okolí Ökörmezőva **zpät zahnali nepriateľa.**

Rusov sme vyprášili z užokského priesmyku.

Ungvár, 30. sept. V stredu popoludní do Ungváru prišiel z Užoku jedon štábny dôstojník vysokého rangu, ktorý navštívil nadžupana ungskej stolice grófa Sztárayho a úradne mu oznámil, že boje našich čiat okolo Užoku v noci z pondelka na utorok a v utorok ráno boly zdarné a **podarilo sa im vyprášiť nepriateľa, ktorého zahnali až po Sianki v Haliči.** Celý užokský priesmyk je znova v našej moci. V bitkách pri Užoku **Rusi utrpeli veľmi veľké ztraty.** V stolici Ung **v stredu nebolo už ani jedného Rusa.** Posilňovanie hranicu brániacich čiat ešte trvá.

Vtrhnutie Rusov do Marmaróša.

Vojenské nariadenie k vyprášeniu Rusov.

Bud. Tud. 3. septembra večer z príslušného miesta uverejňuje nasledujúcu zprávu:

Jediné ruské čaty, ktoré vtrhly do Marmaróša, trafily tam len na menší oddiel našej obrannej zbrane, ktorá, kým dostalala väčšiu pomoc, utiahla sa ku Hosszúmező. Následkom toho, mesto Marmaróssziget treba bolo dočasne vyprázdniť a stoličné úrady svoje sídlo na krátky čas preložily do Huszta. V iných karpátskych priesmykoch naše čaty všade víťazne napredujú.

Z Marmaróša vyprášili sme Rusov.

Bud. Tud. 4. septembra uverejňuje nasledujúcu zprávu:

Do Marmaróša vtrhnuvšie ruské čaty **neopovážily sa ďalej pokračovať.** Naše nachodiace

sa tam hrdinské čaty, spojac sa s poslanou im zbrannou pomocou, ruské čaty vyprášili z Maramarosszigetü, tak že na území Uhorska není viac ani jedného Rusa.

Z Ökörmezöva sme už vyhnali Rusov.

Uh. Telegrafická Kancellária oznamuje z Nyiregyházy:

Hlavný župan stolice Maramaróškejskej oznamuje, že naše čaty na okolí Ökörmezöva vo víťaznej bitke **zbili Rusov, ktorí vtrhli do Maramaróškejskej**. Nepriateľ v neporiadku reteriroval cez hranicu. V Ökörmezöve a na okolí poriadok a obchod je zpäťvedený. Na okolí Körösmezöva shromaždené naše čaty tiež sa pustily do boja proti ruským čatám, ktoré v krátkom čase tiež vyženú.

V Beregskej už niet Rusov.

Uh. Telegrafická Kancellária oznamuje z Nyiregyházy:

Hlavný župan Beregskej stolice Fr. Buttykay poslal sem telegramm, v ktorom úradne oznamuje, že v stolici už niet ani jedného Rusa. Všetky úrady riadne účinkujú. Tí obyvatelia, ktorí na chýr o vtrhnutí Rusov opustili svoje bydliská, začínajú sa zpäť vracaf.

Víťazstvo nemeckej a rakúsko-uhorskej armády v Haliči.

Uh. Tlač. Kancellária oznamuje: Z vojenského stánu 29. septembra vydali nasledovnú úradnú zprávu:

Následkom nových vojenských operácií, ktoré započaly spojené nemecké a rakúsko-uhorské voje **na oboch brehoch Visly nepriateľ sa utahuje. Pri Bieči rozprášili sme silnú ruskú jazdu. Od Visly severne spojené armády viac nepriateľských divísií ženú pred sebou.**

Generálmajor Höfer,
námestník šéfa generálneho štábu

Spoločné napredovanie v Haliči.

«Wiener Allgemeine Zeitung» o spoločnom napredovaní rakúsko-uhorských a nemeckých čiat v Haliči píše nasledovné:

Rakúsko-uhorské a nemecké armády sa teda spojily. Rakúsko-uhorská armáda jej určenú

úlohu, aby zadržala ruskú silu, skvele riešila. Armáda s nezlomnou bojaktivou a silou po najvyšilujúcejších bojoch stojí na bojišti a tie zprávy, že sme pri Bieči silnú ruskú jazdu rozprášili a že od Visly na sever viac jazdeckých divísií spojenci ženú pred sebou, je novším dôkazom toho, že našu hrdinskú armádu preniká duch a túžba po napádaní nepriateľa. Bieč je mesto čítajúce štyritisíc obyvateľov a jedno z tých najstarších poľských miest, ktoré v dávnych stoliach ako slobodné kráľovské mesto nosilo prímene Parva Krakovia, lebo v hospodárstve zavodilo s Krakovom.

Pred novými bojami na severnom bojišti.

Zprávy vojenských zpravodajcov na severnom bojišti shodujú sa v tom, že rakúsko-uhorské a ruské vojenské operácie sú v novom štádiu. Nové polozenie povedie k novým bojom.

Ustavične stáva sa jasnejším, že cúvnutie našich čiat, čo Rusi vyhlasovali za svoje víťazstvo, bolo múdрым poriadkom nášho vojvodstva. Nielen že naše voje celkom v pokoji zaujaly nové výhodné pozície, ale vyhraly aj čas, že sa mohly spojiť s nemeckou armádou, ktorá sa v Haliči už rozložila. Nálada našich čiat je výtečná.

Auffenberg ochorel.

Viedeň, 2. oktobra. Generál Auffenberg, ktorý pri Zamošče vydobil skvelé víťazstvo, na bojišti ochorel. Chýr o onemocnení výtečného vojvodu zaiste vzbudí úprimnú sústrasť na všetky strany.

Naša pozícia na severnom bojišti je pevná.

Berlin, 1. oktobra. Noviny «Wossische Zeitung» prinášajú nasledovnú stockholmskú zprávu časopisu «Svenska Tagbladet»-u:

Nová bojovná čiara rakúsko-uhorskej a nemeckej armády sa iste skoro štabilisuje. Na ruskej strane po prehliadaniach dla chýrov prišli na ten výsledok, že naše čaty medzi Przemyslom a Krakovom zaujaly také silné pozície, že nepriateľ bude musieť viesť proti nim formálny útok. A to tým viac, lebo Rusov je teraz tam menej, jako nemeckými čatami posilneného rakúsko uhorského vojska, ponevác Rusi zčiasťky

do Poľska, zčiasťky do Východnej Haliče museli poslať väčšie čaty, aby spoluúčinkovanie s Bukovinou bolo umožnené. Jestli sa chýr o poslaní ruských čiat do Poľska dokáže pravdivým, tak je porozumiteľné, že operácie Hindenburga majú ten následok, že tlak Rusov na Rakúsko Uhorsko slabne. Poznamenať treba, že tento chýr z Petrohradu teleprafovali parížskym časopisom.

Spoluúčinkovanie nemeckej a našej armády.

Viedeň, 2. októbra. Vojenský zpravodajca časopisu «Neue Freie Presse» oznamuje:

Daktoré cudzozemské časopisy píšu, že po druhej bitke pri Lembergu vrátili sme sa na čiaru San—Visla, ale tento dlhý front nevieme udržať voči prevažnej sile nepriateľa. Už denný rozkaz arcikniežata Fridricha ukazuje, že toto predpokladanie cudzozemskej tlače bolo mýlne. Hlavné veliteľstvo našej armády vôbec nevolilo tú pozíciu, o ktorej je hore vyššie reč. Naša armáda na pomerne úzkom priestore zaujala strategicky pomerne veľmi priaznivú pozíciu, ktorá umožnila, aby sme príchod nemeckých vojenských sborov bez boja mohli dočkať a spojiť sa s nimi. Vojenské sily spojencov teraz už spolu postupujú napred.

Úfame sa víťazstvu.

Viedeň, 2. októbra. Vojenský zpravodajca «Wiener Allgemeine Zeitung»-u oznamuje:

Tu vôbec panuje ten pocit, že udalosti, ktoré budú nasledovať, pre nás budú veľmi priaznivé. Ruská presila v posledných bitkách utrpela také ťažké ztraty, že v najväčšej miere oslaba a haličská ofensíva ochromela. Ku obťažaniu i tak nedostatočného dovážania potravín a munície prispelo i zlé počasie. Po bitkách pri Grodeku a Ravaruske naše čaty zaujaly priaznivú pozíciu. Spoluúčinkovanie s Nemcami, ktorí sa od Severa stýkajú s nami, dovoľuje úfať sa, že zbrane spojenej nemeckej a rakúsko-uhorskej armády už v najbližšej budúcnosti dosiahne zdary.

Položenie v Lembergu.

Viedeň, 2. októbra. Lvovskí obyvatelia, ktorým sa v posledné dni podarilo odísť zo svojho mesta a cez Uhorsko dostať sa do Vie-

dne, rozprávajú, že Rusi v Lvove nechali len nepatrnú miestnu posádku, ktorá pozostáva z riadneho vojska. Verejnú bezpečnosť udržiava občianska stráž, ktorú 1. septembra utvorila mestská rada. Ohľadom verejnej bezpečnosti v meste panujú priaznivé pomery. Generál Ruski, veliteľ miestnej posádky, prísne zakázal vojakom, aby s obyvateľmi násilne zachádzali. Dvoh kozákov, ktorých pristihli pri lúpeži, zastrelili. Väčšia čiastka obyvateľstva opustila mesto. Obchodný život takmer úplne zasekol. Ulice sú vymreté. Na hlavných námestiach a na rohoch ulíc stoja strojové pušky. Mesto zväčša ostalo nedotknuté. Čiastka predmestia Grodek zhorela. Budovy železničných nádraží mnoho utrpely, ale o tom, že by byly spustošené, predsa nemôže byť reči. Jedna veža nového, v gotickom štýle stavaného kostola Alžbety je veľmi porúchaná. Aj budova polytechniky utrpela značnú škodu. Predmestie Soltjev, v ktorom byly zväčša drevené domy, ľahlo popolom. Na čele správy mesta stojí podmešťanosta dr. Stahl.

Prehliadky nad našimi severnými čatami.

(Úradná zpráva.) Hlavný vodca armády arciknieža Fridrich dlhšiu prestávku, ktorá nastala vo vojenských operáciach na haličskom bojišti, použil k tomu, že s dedičom trónu Karolom Francom Jozefom každý deň zavítal k jednému alebo druhému vojenskému sboru. Z príležitosti týchto prehliadok, počas ktorých bol v potyku takmer so všetkými čatami severnej armády, jeho cisárskej a kráľovskej výsosti slúžilo ku zvláštnej radosťi, že všade mohol ustáliť výtečnou bojaktivnosťou oduševneného ducha a znamenite držanie sa čiat aj napriek všetkej macošskosti počasia. Stravovanin, ktorému hlavný veliteľ venoval zvláštnu pozornosť, všade sa ukázalo hojné a bezvadné. Všetok válečný materiál, obzvlášť strelivo, v úplnej miere stálo napohotove.

Cúvanie Rusov.

Frankfurt, 3. okt. «Frankfurter Zeitung» o ofensive proti Rusom medzi iným toto píše:

Napredovanie nemeckých a rakúsko-uhorských čiat, ktoré prinucujú Rusov ku cúvaniu na oboch stranách Visly, onedlho prinúti Ru-

sov, aby vyťahli aj zo svojich napred dotknutých pozícií, ak sa len nechcú dostať do ťažkého nebezpečenstva. Ruská offenzíva, ktorá obsadením Lembergu je skončená, teraz dala miesto našej offenzíve, o miere a ciele ktorej predbežne ešte musíme mlčať. Započatie týchto operácií ale s uspokojením môžeme oznámiť, lebo z tohoto tie nestranné štáty, na ktoré z Perrohradu vplývali falošnými chýrami o víťazstvách, budú vidieť, že rakúsko-uhorská armáda ostala bojaschopná v tom najširšom smysle slova, lež zachovala aj tú živú offenzívnu oduševnenosť, ktorá je zárukou konečného víťazstva.

Neopatrujú ruských ranených.

Petrohradský časopis «Novoje Wremja» oznamuje z Lublinu, že tam hromadne ležia ruskí ranení. Ranení bez všetkej opatery v tisícoch ležia v stodolách na slame.

Mnoho je ranených Rusov.

Londýnsky «Daily Telegraph» oznamuje z Moskvy, že ta každý deň dovážajú asi 5000 ranených. V meste sú pripravení na to, že behom vojny počet ranených vzrastie na jeden million. Školy a kostoly pretvorily v nemocnice.

Ku priekrstom v Lembergu.

«Novoje Wremja» oznamuje, že Eulogius pre rozširovanie pravoslávnej viery známy metropolita s cirkevným poverením odcestoval do Lembergu.

Berlínske časopisy na tento chýr poznamenávajú, že toto poverenie je na okoštovanie z tej náboženskej slobody, ktorú cár slúbil.

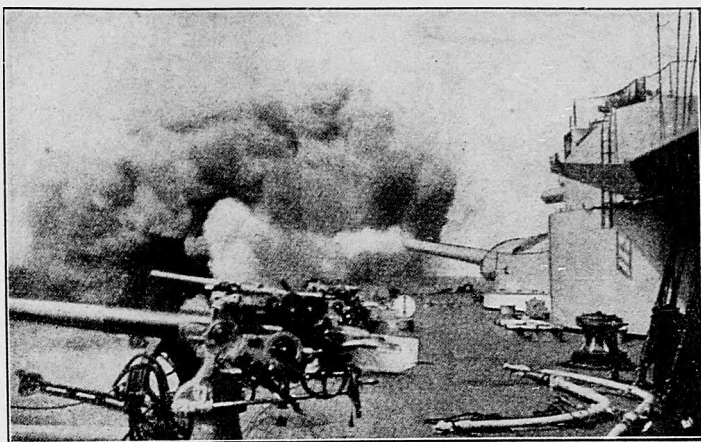
Vojna proti Srbom a Černohorcom.

Potrestaný generál.

Sofia, 29. septembra. Noviny «Cambana» oznamujú z Nišu, že pre úplné zničenie timokskej divízie, generála Kandiča, veliteľa timokskej divízie, pozbavili veliteľstva.

Zajali sme jeden celý srbský regiment.

Mitrovica, 30. septembra. Čaty ôsmeho vojenského sboru pri srbskej obci Rača zajaly úplný zo 4400 hláv pozostávajúci srbský peší

Strielanie z lode.

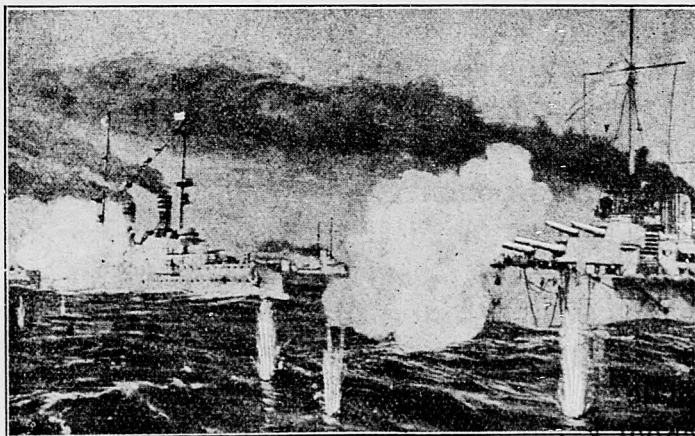
regiment. Naše napredovanie v Srbsku potešiteľne postupuje. Srbská hlavná sila ustavične cúva, naše čaty ju prenasledujú.

Hynutie Srbska.

Sofia, 1. októbra. Z Nišu oznamujú, že Pirot je plný ranenými. V liekoch je veľký nedostatok, lekárov veľmi málo. Novo pozvaní, ale ešte nevyčvičení vojaci, asi 6000, včera odišli na bojište. Srbi zimnične pracujú na opevnení čiar Novibazar—Kragujevac—Pozoravac. Na tejto čiare postavili ťažké delostrelectvo. Táto čiara je druhá a posledná ochranná čiara Srbska.

Srbov sme zas vyprášili.

Zimony, 2. októbra. Pokým naša armáda zo svojich výtečných pozícií víťazne odbíja každý útok Srbov proti našej offenzíve a vždy ďalej postupuje v Srbsku, zatiaľ pred konečnou zkazou stojaca srbská armáda urobila ešte jeden pokus, aby prerazila pevný rad našej armády. Srbské vojenské vodcovstvo si myslelo,

Boj Dreadnoughtov v kanále La Mance. Sirovoh

Kozácka predstráž.

že jestli s jednou čiastkou svojej armády pokúsi sa o vtrhnutie do Srijemu, týmto istú čiastkou našich v Srbsku bojujúcich čiat odťahne od nášho frontu a oslabí našu offenzívu 29. septembra o 4. hodine nad ránom bezprostredne niže zimúňského mosta a o hodinu pozdejšie pri Bezanji, ležiacej len na niekoľko kilometrov od Zimúňa a pri Surčine cez naponáhle nastavané mosty a z čiastky prebrodiac rieku, srbské čaty prešli cez Sávu. Na tomto okolí len málo, z landšturmistov pozostávajúcich plukov bráni našu hranicu. Jako vtedy, keď timocká divízia vtrhla na uhorské územie, tak aj teraz hneď po zjavení sa Srbov naši utiahli sa pred nimi a na niekoľko kilometrov pustili ich do Srijemu. Potom ich náhle napadli a po krátkom boji späť ich zahnali na protejší breh Sávy. Naše čaty zajaly mnoho Srbov a bojište bolo pokryté premnohými mrtvolami.

Vpády Černohorcov.

Zo Sarajeva píšú «Südslavische Korrespondenz»-u, že černohorské čaty, ktoré utrpely veľké ztraty, minulý týždeň vyvolaly zas novšie srážky na hraniciach. Černohorci na viac miestach vtrhli cez hranicu do Bosny, ale všade boli späť zahnatí. Jednotlivým bandám podarilo sa prejsť do Bosny, z pomedzi týchto ale dve bandy naša pohraničná stráž chytila.

Posledné dni jedna naša stráž prekvapila jednu asi 150 hláv počítajúcu černohorskú bandu, v ktorej dľa zvyku aj ženy bojovaly s mužskými. Túto bandu podarilo sa vykynožiť. Stále viac a viac vojenských dezenterov prichodí k nám. Títo nešťastníci sú vyhľadovaní a hovoria, že viac dní už nejedli.

Postupovanie našich v Srbsku.

Sarajevo, 4. októbra. «Südslavische Korrespondenz» oznamuje: Naše čaty odtedy, ako prešli cez Sávu a Drinu, Srbov na celej čiare späť tisknú. Srbským čatám, ktorých hlavnú silu od Krupanje a Lošnice juhozápadne naša čata zadržáva, nikde sa nepodarilo odporovať útoku našich. Zúfale pokusy Srbov, aby si späť vydobili nami zaujaté a obsadené vršky, vždy vyžadovaly veľkú obeť krvi.

Počet srbských vojenských uprchlíkov zo dňa na deň vzrastá, vždy viacerí a viacerí skladajú zbraň, čo poukazuje na to, že sú srbské čaty už tak veľmi vysilené, že zlomenie srbského odporu možno predvídať. Z toho, čo zajatci rozprávajú, možno vidieť nepotešiteľný stav srbskej armády. Toto vie i srbské vojenské vodcovstvo a aby zakrývalo umenšovanie sa bojaschopnosti svojho vojska, preto úplne bezvýznamnými pokusmi usiluje sa pozornosť odvrátiť od toho.

Srbský kráľ sa utiahne.

Sofia, 4. októbra. Z Nišu oznamujú: Utiahnutie sa kráľa Petra možno držať za skončené. Kráľa už o ničom neinformujú, ale sa ani nezaujíma o nič. Kráľ Peter z Rybárskej Bane presťahoval sa do jednej malej dediny a na vrchu Jaslavica v úplnej agonii trávi svoje dni.

Srbsko prosí Bulharov.

Sofia, 5. októbra. Z Nišu oznamujú: Ruský vyslanec Čaprašikov z poverenia srbskej vlády o to sa vynasnažuje, aby medzi Bulharskom a Srbskom tvoril dohodnutie a protivy aby úplne vyrovnal, Srbsko ku tomuto prinútila zvlášte tá okolnosť, že Grécko, ktoré Srbsko prosilo o pomoc, namiesto toho, aby ho podporovalo, usiluje sa len o to, aby ono samo prišlo k osohu.

Veľká porážka Srbov a Černohorcov.

Úradná zpráva. Došla 4. októbra.

Do východnej Bosny postupujúce srbské a černohorské čaty urobili potrebným, aby sme na toto od miesta hlavného rozhodnutia na bok ležiace územie, oddelili pohyblivé sily. Už aj prvá tam zavedená akcia skončila sa so

zdarom. *Dve černoohorské brigády*, a síce brigádu Spuzka pod velením generála Vučevića a brigádu Zetska od velením generála Rajevića po prudkom, dva dni trvajúcim boji **úplne sme zbili a zahnali ku Foču**. Celú svoju železničnú čatu, medzi iným aj v Bosne ukoristené nie nepatrné zásoby tu nechali.

A z tejto príležitosti *viacerých padlých, ku našim vopred postaným patrólám patriacich vojakov, medzi nimi aj jedného kadéta, našli sme zverenským spôsobom dokaličených*.

Behom akcie zavedenej na severnej čiaske tohoto bojišťa, **polovica jednej našej divisie zajala jednu celú srbskú divisiu**.

Potiorek,
poľný zbrojmajster.

Diplomati odcestujú z Nišu.

Zo Sofie oznamujú, že pre strašné pomery v Niši diplomatickí zástupci cudzích štátov odtiaľ odcestujú a Srbsko vôbec opustia. Zástupci a konsuli nestranných štátov už odcestovali. Len ruský vyslanec chce zostať v Niši. Anglický a francúzsky vyslanec už oznámili svoje odcestovanie.

Novších päťtisíc srbských zajatcov.

Sarajevo, 3. okt. V posledné dni vyše päťtisíc novších srbských zajatcov zaviezli do vnútra krajiny. Zajatcov naše čaty po ich prejdení cez Drinu a Sávu z vnútra Srbska poslaly. Medzi zajatými je veľmi mnoho srbských dôstojníkov a i hodne ruských dobrovoľníkov. Srbských zajatcov najprv za viac dní postavia pod lekárske dozor, aby prekazili privlečenie cholery zo Srbska.

Bulharsko nedovolí prevoz ruskej zbrane pre Srbov.

Sofia, 3. okt. Poloúradný časopis «Narodni Pravda» sdeluje, že ruský vyslanec Savinský poprosil bulharskú vládu, aby dovolila, že by Rusko pre Srbsko smelo previezť muníciu cez Bulharsko. Ministerpredseda Radoslavov na základe uzavretia ministerskej rady, odvolávajúc sa na druhý punkt hagskej konvencie a na prisnu neutralitu Bulharska, prosbu ruského vyslanca odmietol.

Vítazné napredovanie našich v Srbsku.

(Úradná zpráva.) Napriek rozličným našim zdarom v Srbsku, srbské časopisy novšie z se vymyslenými chýrami o víťazstvách a zväčšovaním vtrhnutí srbských bandí usilujú sa budiť náladu, aby zahaľovali rozpadnutie sa srbskej armády, čo iste nastane a čo už aj na srbskej strane uznali. Voči falošným chýrom cudzozemských časopisov o položení na Balkáne krátko a rozhodne ustálujeme, že nielen od Driny na východ zaujaté všetky naše posície držíme v istej našej moci, ale že aj ďalej bezprestajne zaujíname územia.

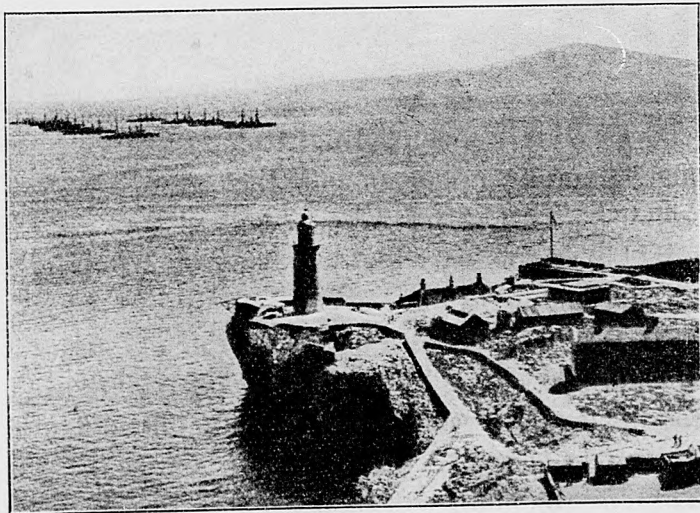
Najnovšie zdary našich na južnom bojišti.

(Úradná zpráva.) Naše čaty v Srbsku od dvoch dní stoja v boji napádajúc nepriateľa. Naša offensiva dosiaľ všade, proti nepriateľovi nachodiacom sa v silne ošiancovaných a drotočným pletivom chránených posíciach pomaly, ale výsledne napreduje.

Očistenie jednotlivých miest Bosny znepokojovaných srbským a černoohorským vojskom ako aj neregulárnymi čatami sme energicky započali a jeden srbský batalion zajali.

Tie rozširované srbské chýry o zničení našej 40. honvédskej brigády sú novším dôkazom živej fantázie Srbov. Táto brigáda, ako sa o tom i pominulé dni Srbi mali príležitosť presvedčiť, je v najlepšom stave v bojovnej línii a práve tak, jako pri Višehrade, aj v posledných dvoch bojoch sa slávne súčastnila.

Potiorek, poľný zbrojmajster.

Osvetľujúca veža na Gibraltáre.

Nemecko-ruská vojna.

Nemecké vojsko v Rusku.

Berlin, 29. septembra. Stokholmské noviny «Tagens Nyheter» sdelujú, že petrohradský zpravodajca anglického časopisu «Daily Telegraph» nasledujúci telegramm poslal do Londýna:

Noviny «Wossische Zeitung», ktoré dostaly tento telegramm z Kopenhagy, poznamenávajú nasledovné:

Tak sa zdá, že sú Angličania vytečne orientovaní o úmysloch nášho vojska a cisára Vilhelma.

Zadovažujte predplatiteľov pre «Kreštana!»

Kozáci na úteku z Marmarošskej.

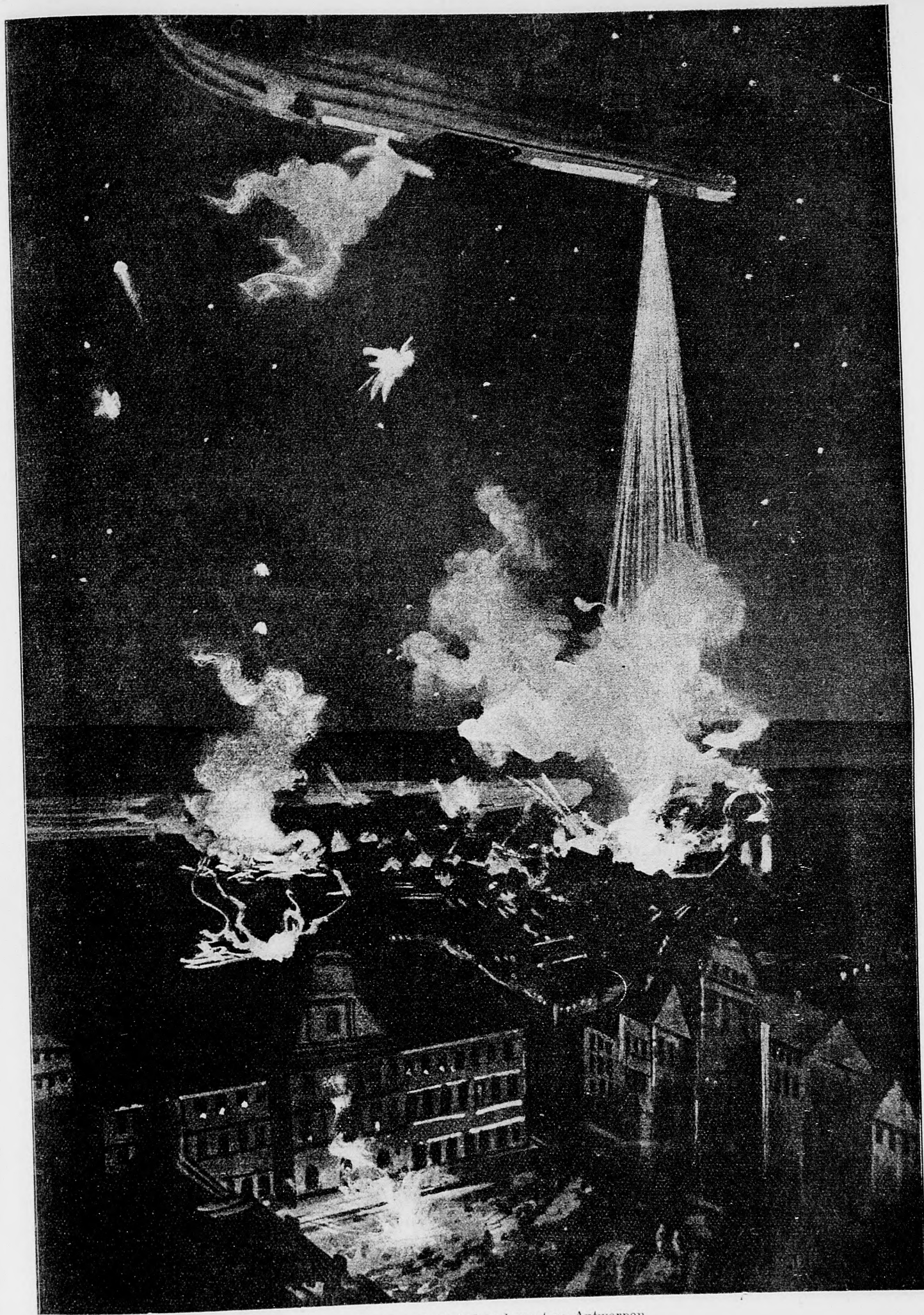
Tu viac nepochybujú o tom, že sa válečný plán Nemcov úplne zmenil. Dľa tohto nemecká vojenská zpráva na západnom bojišti chce nechať len tolko čiat, kolko je nevyhnutne potrebné ku obráteniu hraníc a celú ostatnú svoju vojenskú silu koncentruje ku veľkému útoku proti Rusku. Vo východnom Prusku už i teraz stojí jedonásť vojenských sborov so 600.000 chlapmi a tento počet zo dňa na deň vzrastá. Cisár Vilhelm rozhodol sa, že prevezme hlavné vodcovstvo na ruskom bojišti.

Rusi strieľajú nábitkami «dum-dum».

Z Marosvásárhelyu oznamujú, že na ranených, ktorí prišli zo severného bojišta, ustálili rany, ktoré pochodia od nábitkov zvaných «dum-dum».

Hindenburg v Breslave.

Redakcia pražských novín «Čas» 22. sept. dostala list z Breslavy. Pisateľ listu hovorí, že v ten deň generál Hindenburg navštívil Breslavu.

Zeppelinová vzducholoď nad mestom Antwerpen.

y
ú
e
ra

lx

».

rane-
stálii
aných

sept.
brí, že
eslavu.

Obyvatelia s nekonečným oduševnením privítali osloboditeľa Východného Pruska a privolávali mu: «Nech žije víťaz Východného Pruska!»

Zdar nemeckej offensívy.

Berlin, 2. októbra. Dľa spoľahlivých, vo štvrtok rano uverejnených zpráav, nemecká offe-nsíva na všetkých bojišťaach zdarne napreduje.

Rusi vypálili poľské dediny.

Krakov, 2. októbra. «Nova Reforma» sde-ľuje, že kozáci na okolí Lublina všetky tie poľské obce, v ktorých rakúsko-uhorských vojakov pohostili, podpálili a obyvateľov obcí zväčša pobili. Mnohí tamojší majitelia, pozbavení ce-ľého ich majetku, utiekli do Varšavy.

Zeppelinovské vzducholode nad východným bojišťaom.

Londýn, 2. októbra. Z Petrohradu oznamujú novinám «Morningpost», že Zeppelinovské vzdu- cholode zhusta poletujú nad ruskými posíciami a jednotlivými mestami východného bojišťa. Jedna nemecká vojenská riaditeľná vzducholod preletela ponad Bialistok a shodila bombu, ktorá spadla na jednu školskú budovu a zabila 11 osôb.

Nemci bombardujú Ossoviec.

Frankfurter Zeitungu oznamujú z Petro- hradu: Dňa 28. septembra vydaná úradná zpráva oznamuje: Nemci začali bombardovať ossoviecku pevnosť. Pevnosť odporuje nemeckej artillerii.

Novšie víťazstvo Hindenburgovo v Rusku.

Berlin, 4. októbra. Z veľkého vojenského stánu oznamujú s dátumom 3. októbrb:

Na východe čiastky 3. sibírskeho vojenského sboru a 22. vojenského sboru, ktoré boly na lavom krídle cez Njemen napredujúcej ruskej vojenskej sily, po dva dni trvajúcim rozhorče- nom boji pri Augustove utrpely porážku. Vyše dvetisíc neranených Rusov sme zajali, mnoho kanónov a strojových pušiek sme ukoristili.

Nemecko-francúzska vojna.

Nemecký cisár a francúzsko.

Viedeň, 30. septembra. New-yorské časo- pisy oznamujú:

Eckhardt, nový vyslanec Nemecka v Mexiku, ktorý pred svojim odchodom bol na dlhom výsluchu u cisára Vilhelma, po svojom príchode hovoril, že cisár ani len nemyslí na to, aby sa vzdal zaujatia Paríža. Cisár — hovoril Eck- hardt — za viac rokov o to sa usiloval, aby s Francúzskom stvoril priateľský pomer. Cisár robil opätovné pokusy o pokoj, ktoré sa mu však nepodarili.

Stotisíc ranených a mrtvých.

Rím, 30. septembra. Novinám «Giornale d'Italia» telegrafujú z Paríža:

V bitkách pozdĺž rieky Aisse Francúzi ztra- tili vyše 100.000 mrtvých a ranených. Cieľom odvezenia obrovského množstva ranených po- slali ta 170 vlakov a odvážania ranených predsa ťažko išlo.

Syn bavorského kráľa je ranený.

Mníchov, 30. septembra. Knieža Franc, trefo- rodený syn bavorského kráľa, ktorý je generá- lom a veliteľom brigády, bol ranený na západnom bojišťa. Do vrchnej čiastky pravého stehna do- stal guľu, jeho poranenie však není ťažké. Knieža sa už vrátil do Mníchova. Knieža Franc, keď vojna vypukla, bol veliteľom druhého pe- šieho pluku. Teraz ho v jeho kaštieli opatruje manželka, ktorá pochádza z kniežacej rodiny Croy.

Kto zvíťazí?

Koppenhaga, 1. októbra. «Daily Telegraph» píše, že zvíťazí tá strana, ktorá najposlednejšie bude vstave čerstvé čaty priviesť na bojište. V držaní sa francúzskych čiat nastala zmena. Predošlá ohnivosť prestala. Nemecké delostrelec- tvo pokojne zaujíma nové posície, ponač lie- tacie stroje ustálili cieľ. Pechota podobne koná svoju prácu.

Francúzske vojsko je vysilené.

Berlin, 1. októbra. Dľa kopenhágskej zprávy «Lokalanzeiger» u anglický časopis «Daily Tele- graph» sdeľuje z Paríža, že spojené francúzsko- anglické armády majú obrovské ztraty a sú vysilené. Genfský zpravodajca «Lokalanzeiger»-u píše o tom zroňujúcom účinku, ktorý u obyva- telov Francúzska vzbudilo skvelé víťazstvo ge- nerála Hindenburga nad Rusmi. Ruskému veľ-

vyslancovi Izvolskému poslali na byt časopis «Liberté» a červenou ceruzou označili z 30 riadkov pozostávajúci článok, v ktorom stojí, že petrohradská vláda nedbá o Francúzsko a o jeho vojenské ciele. Francúzi mimo tohto ťažkajú si i na Angličanov. Finančný minister Ribot na poslednej ministerskej porade s trpkosťou sa ponosoval, že ho anglickí kapitalisti nepodporovali tak, ako sa to očakávalo.

Bombardovanie Antwerpena.

Berlin, 2. októbra. Nad Antwerpenom zase sa zjavila jedna Zeppelinovská vzducholod, ktorá shodila päť bombí a bez každého zmätku vrátila sa na svoje miesto.

Vyššie stotisíc ranených Francúzov.

Paríž, 2. októbra. (Cez Rím.) Časopisy ostro napádajú vládu, že ranení aj 3—4 dni ležia na stanicích bez opatery poukazujúc na veľké množstvo ranených. Len v posledné tri dni boli by sme potrebovali 170—200 železničných vŕakov ku odvezeniu vyššie stotisíc ranených. Vládu tedy, hovorí osvedčenie, nemožno obviňovať z premeškania.

Novšie zdary Nemcov.

Berlin, 4. októbra. (Úradná zpráva.) Veľký vojenský stán oznamuje:

Na západnom bojišti boj na pravom krídle a na okolí Argonnov zdarne napreduje.

Operácie pred Antwerpenom previedly sa dľa plánu a bez boja.

Pred rozhodnutím na francúzskom bojišti.

Berlin, 4. októbra. Vojenský zpravodajca «Lokalanzeiger» u oznamuje zo západného hlavného vojenského stánu:

Dňa 30. septembra započal sa v argonneských horách a okolo Verduna kanónový boj, ktorý najsilnejší bol východne od Verduna a v doline pod argonneskou horou. Francúzi voslep bombardujú svoje vlastné mestá a dediny lebo si myslia, že je v nich nemecké vojsko. Nemci ustavične postupujú. Je celkom isté, že naši zvíťazia. Hodina rozhodnutia už je veľmi blízko.

Antwerpeny pred kapituláciou.

Berlin, 4. októbra. Z veľkého vojenského stánu oznamujú s dátumom 3. októbra večer: Na francúzskom bojišti dnes nestaly sa značnejšie zmeny.

Počas útoku proti Antwerpenu, pevnosti Lierre, Waelhem, Königshosk a aj medzi nimi ležiace redouty padly. Na posíciach medzi nimi ukoristili sme 30 kanónov. Na vonkajšej čiare pevností prerazený prielaz dovoľuje útok proti vnútornej čiare pevností a proti mestu.

Vojna na mori.

Ponorená anglická válečná loď.

Rim, 30. sept. Časopis Italie píše: Anglické námorné veliteľstvo úradne oznamuje, že ku austrálskej flote patriaca loď «Austrália» z neznámych príčin, ponorila sa.

Anglické lode proti sebe.

Londýn, 1. okt. Z Harvichu oznamujú, najnovšie, že jeden anglický torpedoborec na otvorenom mori strielal na jeden anglický parník, lebo ho držal za nepriateľskú loď. Ešte nevedno, jaký osud stihol anglický parník, ktorý viezol anglických poddaných, ktorých vykázali z Nemecka.

Veliteľ torpedoborca «U 9.»

Dražďany, 1. okt. Saský kráľ veliteľovi torpedoborca «U 9.» radovému poručíkovi Weddingenovi, ktorý potopil tri anglické válečné lode, udelil najvyššie saské vojenské vyznačenie.

Desať millionov funtov čaju zahynulo.

Berlín, 3. okt. Z Londýna oznamujú, že nemecký križiak «Emden» potopil viac indických obchodných lodí, ktoré viezly spolu vyše 10 millionov funtov čaju.

Boje v okolí Cingtau.

Tokio, 30. septembra. Reuterova agentúra oznamuje, že pri Lüderitzbuche (Nemecká Južná Afrika) bola krvavá srážka medzi Nemcami a Angličanmi. Nemci ztratili 5 mrtvých a dvoch ťažko ranených, Angličania troch mrtvých a štyroch ranených.

Persko proti Rusku.

Viedeň, 3. okt. «Mittagszeitung» prináša nasledovnú carihradskú zpravu:

V Persku pohyb proti Rusku došiel takých rozmerov, že to i v samom Petrohrade, kde vedeli, že je Persko proti Rusku, vzbudilo všeobecné prekvapenie.

Perskí kňazi poburujú ľud proti Rusku a v Persku kňazi sú všemobúci. Každá politická stranníckosť prestala a všetci obyvatelia Perska jednomyselne hlásajú svätú vojnu proti Rusku.

700.000 Afganov vtrhlo do Indie a na ruske územie.

Vittorul oznamuje z Carihradu, že dľa úradnej zprávy z Kandaharu 400.000 riadneho afganského vojska vrazilo do anglickej Indie a zaujalo mesto Pesavar. Druhé afganské vojsko, 300.000 mužov silné, prekročilo ruskú hranicu a napreduje ku Turkestanu.

Vyprášenie Rusov z Marmaroša.

Srážka pri Hosszumezöve.

Szatmár, 4. októbra. Pri Hosszumezöve shromaždená naša vojenská sila napadla cez Marmaros napredujúce ruské čaty. Naša ofensíva za prajných okolností zdarne sa započala. Ponevác pre bitku síce miesto je len z tejto strany Mármaroszigetu, preto naše vojsko pustilo Rusov do Mármarošskej stolice, ktorým cieľom — jako to i úradne oznámili — dňom predtým vyprázdnilo mesto, Mnohí obyvatelia však i napriek úradného vyzvania pokojne čakali blíženie sa ruských čiat.

Cúvanie Rusov.

Szatmár, 4. okt. Po vyprázdnení Mármaroszigetu naše čaty, ktoré pred ruskou presilou v doline Tiszy pri Hosszumezöve utiahly sa na výtečnú posíciu a tam čakaly z viac strán prichádzajúcu pomoc, započaly ofensívu proti vtrhnuvšiemu nepriateľovi.

Dľa zpráv došlých do Szatmáru naše čaty v stolicach Ung a Bereg nielen že vyprášily Rusov z krajiny, lež aj ďalej prenásledujú utekajúceho nepriateľa v karpátskych priesmykoch.

Najnovšie.

Telegramm arcikniežata Fridricha Jeho Veličenstvu.

Jeho cis a král. Výsosť arciknieža *Fridrich*, z príležitosti menín Jeho Veličenstvu poslal nasledujúci telegramm:

Z najvyššej milosti Vášho Veličenstva na moje vedenie sverené vojská oduševnením a radostiplnou dôverou preniknuté držia za dobrý predznak, že naše hlavné sily zaoceľované, s nezlomnou smelosťou spolu s nimi v úzkom spojení stojacou časťou nemeckej armády, v deň najvyšších menín Vášho Veličenstva, **4. októbra opäť môžu začať ofensívu na severnom bojišti.** Celá v boji stojaca zbranná moc Rakúsko-Uhorska vôbec prosí Vaše Veličenstvo, aby z príležitosti tohoto sviatočného dňa ráčili ste prijať najponíženejšie blahoželania všetkých rukúskych a uhorských vojakov, ako aj novšie ubezpečenie toho, že v nastávajúcich bojoch my všetci, verne našej prísaha v každom čase s oduševnením hotoví sme zadosť urobiť našej vojenskej povinnosti a že s radosťou obetujeme náš život a našu krv za Vaše Veličenstvo, za nášho vrele milovaného Pána armády, za statočnosť našej peknej vlasti a za blaho jej budúcnosti.

Arciknieža Fridrich,
generál pechoty.

Telegramm Jeho Veličenstva kráľa arcikniežata Fridrichovi.

Jeho cis. a apoštolské kráľovské veličenstvo na telegramm arcikniežata Fridricha odpovedal nasledovne:

Uprimné blahoželania, ktoré Vaša cis. a král. Výsosť v mene celej v boji stojacej Mojej zbrannej moci dnešný deň na Mňa upravila, tým hlbšie pohly Moje vďačné srdce, lebo týmto dala výrazu v tom významu plnom okamihu, v ktorom Vy spolu so slávnymi časťami s nami v úzkom spojení stojacej, ku víťazstvám zvyklej nemeckej armády, odhodlaní ste postaviť sa proti nepriateľovi.

Zrak vďačnej, obetavej vlasti spočíva na jej bojujúcich synoch. Požehnanie Božie našim zbraniam nech prinesie víťazstvo ako najvznešenejšiu odmenu verneho plnenia povinností,

smrť opovrhujúcej bojachtivosti a nad každým odporom víťaznej vyskúšenej ocelovitej húževnatosti.

Všemohúci nech sprevádza mojich víťazov!

Franc Jozef, vl. r.

Osvietení páni biskupi medzi ranenými.

Kardinál knieža-primas dr. Ján Csernoch sotva vrátil sa z Ríma, prvá jeho starosť bola, aby navštívil v Ostrihome opatrovaných ranených. Prešiel všetky izby, vlúdne sa schovával s chorými vojakmi a posmeloval ich potešujúcimi slovami. Navštívil i pracovnú sieň, v ktorej dobročinné panie shotovujú bielizňu a teplé šaty pre ranených a predsedníčke na kupovanie teplých spodných šiat pre vojakov odovzdal 100 korún.

Vojenský biskup dr. Emerich Bjelik navštívil budapešťanskú nemocnicu arcikňažny Štefanie. Biskup siel od jedného raneného k druhému, podal chorým ruku a zaujímal sa o ich stav. V jednej sieni ležal ťažko nemocný honvédske husár, ktorý vyznačil sa na bojišti veľkou smelosťou. Do hlavy dostal viac guľiek a okrem toho ťažko ranený bol nepriateľskou šablou. Biskup odal mu pre jeho hrdinskosť od kráľa mu darovanú vojenskú medailu. Hrdinský husár o niekoľko hodín zomrel. Biskup v nemocnici dve hodiny strávil.

Čanádsky biskup dr. Julius Glattfelder rad radom navštívil v temešvárskej biskupskej palote umiestnených ranených vojakov a láskave ich tešil. Biskup Glattfelder navštívil ranených aj v Pančove a pochválil opatrovníkov, že aj v posledných rozčúlených dňoch ostali na svojom mieste.

Veľkováradský biskup gróf Mikuláš Széchenyi, podpredseda uhorského spolku Červeného Kríža navštívil ranených vojakov v Debrecíne. Jeho láskave potešujúce slová veľmi dobre padly raneným hrdinom.

Stolnobelohradský biskup dr. Ottokár Prohászka v sprievode svojho sekretára navštívil stolnobelohradské vojenské nemocnice. Biskup shováral sa za dlhší čas s ranenými, na ktorých láskavosť biskupa na vidomoči veľmi dobre účinkovala. Medzi ranenými je aj jeden Rus, ktorému do úst strelili a guľka vyšla mu na zadnej čiastke hlavy. Keď biskup chcel odísť, ranený Rus volal za nim: Pane, Pane. Biskup vrátil sa k ranenému, načo sa mu Rus s boľasťou srdcom žaloval, že už od dvoch týždňov nejedol chleba. (Jeho ranenie je tak ťažké, že ho len s tekutinami možno živiť.)

Bratia Katolíci! Čítajte a predplácajte len v čisto katolíckom duchu písané noviny. Takéto noviny sú «Krešťan». «Krešťan» už cez XXI. dvadsaťjedon rok bráni našu cirkev, zastáva našu svätú vieru a zmužile bojuje za všetky oprávnené záujmy Slovákov. Presvedčeny krešťan číta a predpláca len «Krešťana».

B E S E D N I C A.

Medzi francúzskymi zajatými.

Zajatí francúzski červeno-nohavičiari tam ležia v Metz medzi barakkmi a lahostajným zrakom hľadajú na augustové nemecké slnko. Dobrotivé staručké slnko práve tak ich nešaruje, ako ich strážnikov, hodných nemeckých rezervistov a «landšturmistov», bo jeho palčivé lúče rovnako padajú na každého. Neďaleko usilovne krešú nové barakky. Niet už miesta pre nových zajatcov. V prvých dňoch dovezli do Metzu dvetisíc belfortských delostrelcov a jágrov a odtedy deň po deň dovážajú nové a nové truppy zajatých. Tam sa vyvaľujú na zelenej tráve, ich krikľavo červené nohavice ostro odbijajú od okolia. Francúzske veliteľstvo ozaj so zriedkavou zdvorilosťou poľahčilo prácu nemeckých delostrelcov, bo dlhé kabáty francúzskych delostrelcov ovievajú sa vo vetre a tak za cieľ slúžia.

Ozaj biednu spoločnosť predstavujú tí francúzski zajatci. Väčšina sú biedni, vycivení, malého zrastu, bárs aj pohybliví, lež slabí chlapi. Nemecký vojenský lekár na každého z týchto francúzskych vojakov to by bol povedal, že: untauglich.

Nemeckí strážnici vedľa nich sú opravdoví obri. Človek aj nevdojak príde na tú myšlienku, že keď taký nemecký obor dotkne sa toho ciatlavého francúza, hneď je po ňom.

Za barakkmi na tráve vidieť dlhý rad vojenských postiel. Francúzski ranení ležia na nich. Niektorí boľastne stonú, iní apatične bez slova ležia. Jedon mladý Francúz zúfale lká a stone. Jeho milú detskú tvár zpotvorila boľasť. V jeho očiach ako keby už ležala tóna smrti. Niekedy vydýchne: oh, matko moja!

Aj nemecký poddôstojník od sanitárov s pofutovaním pohliadne naň a so sústrasťou tichučko povie:

— Rana šrapnellu na bruchu, niet pomoci.

Odvrátime sa a ideme ďalej. Za nami zase čuť srdcetrhajúce stonanie:

— Matko moja!

Zajtra na veky utíchne.

Spýtaj sa tohoto trpiaceho mladíka alebo tých druhých, či si oni žiadali vojnu? Na tvári staršieho zajateca od hrozných boľastí zošklivenej, ešte raz zjaví sa hrozná obava: čo bude so mnou? Kto dá chleba mojej žene a mojím deťom?

Jedon bradatý rezervista, ktorému včel amputovali dostrielanú nohu, krčovite sa zatrasie, keď sa na jeho deti dopytujem.

— Troje mám, pane, 2, 3- a 4-ročné...

Ukazuje rukou, jak veľké sú už.

Ubohí zavedení Francúzi!

Je ich tu dakoľko z Belfortu a z Mühlhausenu. Pozvali ich na vojenskú cvičbu. Na plece im zavesili pušku. Jarok kopali a štyri dni čakali manévrového nepriateľa s modrou stužkou. Potom zrazu ozval sa hukot kanónov, nad ich hlavami lietaly šrapnelly, vtedy až zvedeli, že sú v stred vojny.

Jedon rozhorčeno rečie:

— Neboli by sme my tu, keby sme mali takých dôstojníkov, akých majú Nemci.

Zrazu sa pobúria. Jedon druhého prekrití. Vo vzduchu lietajú mená officierov a poddôstojníkov. Hrešia, preklinajú ich. Officieri vždy tam nechajú vojakov v ohňovej čiare, oni ale usilujú sa von z palebnej dialky.

— Náš stotník, vem ho čert, prvý utiekol.

— Bojazlivci! Lotri!

Rozhorčeno všetci pokyvujú hlavou a len neskoro utíchnu.

Jedon ranený jager so sopjatými rukami hľadá, ako na blízkom cvičisku cvičia sa nemeckí vojaci. Povieme mu, že všetky nemecké kasárne preplnené sú so stáťicami dobrovoľníkov, rezervistov a landšturmistov. Na každom cvičisku ozývajú sa poučajúce povely poddôstojníkov a že ešte snáď aj dva milliony nemeckého vojska dotiahne do Francúzska.

Francúzi s podivením hľadeli na nás a výraz ich očí prezradzoval, že sa ich to nemilo dotklo.

Čo bude z ich krajiny, keď sa tolki Nemci vrátia do nej?

— My nemáme viac mužov, vojakov — ozve sa jedon zo zajatých — každý vojak je už na bojišti.

No, ak je tomu tak, beda Francúzsku! Nuž ale kto by ho lutoval? Za tolké zločiny zaslúžilo boží trest.

A ubohí Francúzi takí sú povďační za všetko dobré, čo tu obdržia. Strážnikom chytajú ruky a bozkávajú ich. Jedon kaprál za to slabúčko do chrbta udre Francúza a rečie mi:

— Nepriateľ je on, pane, a ani nie hodný nepriateľ, ale zato aj oni sú ľudia. Spolublížni sme všetci.

Jakí sú ruskí vojaci?

Chvála našich vojakov.

Istý popredný statkár z biharskej stolice, ktorý sa jako rezervný honvédhusársky poručík súčasťnil v bitkách nášho vojska s Rusmi, rozprával nasledovné zaujímavé veci:

— Naša vojenská správa v každodennom rozkaze ktorý nám od počiatku boja prečítali, vždy a zvláste vyzdvihla hrdinkosť uhorských čiat. A toto je i pravda. Uhorskí bakančoši a uhorskí husári nemajú páru. Sú húževnatí, inteligentní, odvážliví a neohrození. Nepodávajú sa tak ľahko jako ruské čaty. Zvláštne je, že ruskí delstrelci a ruskí opovrhovaní pešiáci sú o veľa lepší vojaci, ako za strašných vyhlásení, obávaní kozáci, ktorých už vôbec nedržia za najlepších vojakov ruskej armády. Ruskí dôstojníci, medzi ktorými je veľmi mnoho inteligentných ľudí eurupskej vzdelanosti, veľmi sa hanbia za kozákov, lebo títo zbojstvom, ukrutnosťou a asiatskou divokosťou sú len na haňbu ruskej armády, ktorá ostatne má aj ľudskejšie a lepšie čaty a na ktoré sú oni pyšní. Kozáci sú krvolační, nemilosrdní, ukrutní

lúpežníci, ale vo vojne nevyrovňajú sa ani len ruským ulánom. Dýka, ktorou kozáci bojujú, je slabou, nemotornou hračkou, ktorá už ztratila svoj význam, neni vstave odolať silným attakom a úderom šablí našich husárov.

— Teraz sa veľa hovorí aj o finských plukoch. A ono sú to nie finské pluky, lež z čiro-čistých Rusov rekrutované, vo Finnsku ležiace čaty. Opradových Finnov a Poliakov nepošlú na exponované miesta, lebo dobre poznajú ich city. Bol som očitým svedkom jedneho prípadu, ktorý veľmi charakterisuje jednotu ruskej armády. Napredovali sme vo vrškovatom kraji, keď sme na jednej table medzi kukuricou odrazu našli asi na tri kompánie ruskej pechoty. Chytró sme ich obkolesili a naši pešiáci začali páliť na nich. Keď začali útočiť, odrazu počuli sme rumunské slová. Jeden ruský poddôstojník volal na nás po rumunsky:

— Nebantujte nás, veď sme vašimi bratmi!

— Čatu sme ešte užšie obkolesili a keď sme ruských vojakov odzbrojili, vtedy sme zvedeli, že sú to Rumuni z Besarábie, ktorí tvrdo čakali príležitosť, aby sa mohli ku nám pripojiť. Veď Rusi potlačili kedysi ich slobodnú vlasť. Ruskí vojaci rumunskí s oduševnenosťou a radosťou prešli k nám a len o to nás prosili, aby neboli vojenskými zajateami, lež aby jako vojaci mohli bojovať proti tej armáde, ku ktorej ešte len pred štvrtihodinou patrili.

CHYRNÍK.

Meniny jeho veličenstva v celej krajine zasvätili tradicionálnou pietou a slávnosťou. V Budapešti na verejné budovy vytýčili nacionálne zástavy. Uradné služby Božie odbavovali sa v korunovačnom chráme v Budíne, kde boli prítomní: arcikňažna Augusta, členovia vlády a náčelníci občianskych a vojenských vrchností. Služby Božie odbavoval kardinál knieža-primas dr. Ján Csernoch so skvelou assistenciou kňazstva.

Z biskupstva košického. Košický mestský farár, praepoštkanonik Ludvik Konrády zařadkoval z farského úradu. Osvietený pán biskup košický na čelo farského úradu dočasne postavil kanonika Karola Belky a s konaním farských povinností poveril najstaršieho kaplána Štefana Cselényiho.

Vesprímska kapitula za školu. Vesprímska kapitula na vystavné útraty školy v šomodskej obci Hollád obetovala 500 korún.

Zomrel prešovský biskupský námestník. Z Prešova oznamujú: Andor Hodobay kanonik prešovskej gr. kat. kapituly zomrel následkom porazenía. Nebohý hrál veľký zástoj v uhorských grécko katolíckych záležitostiach a zvláštne pamätná je jeho vizitárska okružná cesta medzi americkými grécko katolíckami, ktorá mala ďaleko siahajúce následky.

Katolicke kňazské majetky na válečné ciele. Kardinál knieža-primas dr. Ján Csernoch vojsko napomáhajúcemu úradu poslal 50.000 korún. Na válečné

ciele doteraz dal už vyše 80.000 korún okrem toho, značné obnosy obetoval na zariadenie nemocníc a na zaopatrenie vojakov. — Baňskobistrický biskup dr. Wolfgang Radnai Uhorskému Červenému Krížu daroval 5000 korún. — Velkováradský biskup gróf Mikuláš Széchenyi predplatil na 2000 čísiel katolíckeho dvojhliedkového denníka «Új Lap», aby tie noviny rozdelené boli k čítaniu medzi ranenými. — Rád Servitov v svojom budapešťanskom kláštore zariadil 22 postiel pre ranených a stará sa aj o ich úplné zaopatrenie. — Rábska kapitula zariadila nemocnicu pre ranených. — Szombathelyský biskup gróf Ján Mikes v svojom kaštieli v obci Repceszentgyörgy zariadil vojenskú nemocnicu. — V budapešťanskom ústrednom semeništi zariadili nemocnicu pre ranených. — Valer Frentiu, gr. kat. biskup v Lugoši v tamom gr. kat. semeništi zariadil vojenskú nemocnicu s 200 posteľmi a 100 postiel dal shotoviť na svoje útraty. V práci opatrovania súčasťujú sa osobne aj sám biskup a 17. septembra v noci až do tretej hodiny rána pomáhal opatrovníkom v obviatí ranených. Hlavnému lekárovi nemocnice dal bývanie v biskupskej rezidencii. — Gimnaziálni professori rádu cisterciťov v Baji uzavreli, že v bežiacom školskom roku nedržia zvyklé meniny, lež útraty tých obrátia sa na podporu rodín narukovaných Bajančov prípadne na spomôženie pokaličených bojovníkov. — Päťkostolský biskup gróf Julius Zichy pre ranených do päťkostolskej vojenskej nemocnice poslal veľkého jeleňa. Okrem toho pre ranených poslal i 100 košiel, 100 plachiet a 30 prikrývadiel. — Stolnobelohradský biskup Ottokár Prohászka zariadil vojenskú nemocnicu s 25 posteľmi a stará sa i o úplné zaopatrenie ranených.

Chýry zo Spiša. Andor Salamon delostrelecký kapitán 1. honvédskeho delostreleckého pluku, 45 ročný starší brat nášho bývalého nadžupana Gejzu Salamona, následkom ťažkého ranenia utrpeného v hrdinskom boji proti Srbom, zomrel v Budapešti. Pohrabné obrady odobavil náš slovenskovesský rodák Franc Vall, duchovný 16. vojenskej nemocnice. — V novoveskej nemocnici Červeného Kríža zomrel 27-ročný Vincent Hochecker, ktorému v tarnovskej vojenskej nemocnici odrezali pravú ruku; pochádzal zo Štajerska. — Nášho novoveského rodáka, kapitána Arpada Szélla v hrdinskom boji proti Rusom nepriateľská guľa z kanóna ranila na pravom kolene. — Oskar Prepeliczay, profesor kézmarškej vyššej obchodnej školy, poručík 85. pešieho pluku v rezerve, v bitke pri Ravaruske guľku dostal do ľavej nohy. — Kézmarčan Vilhelm Meese podobne iným dostal sa do jednej nepriateľmi obklúčenej močariny, kde celých 36 hodín musel stráviť, potom padnul do ruského zajatia z ktorého neskôr vyslobodili ho naši vojaci a to práve naši Spišiaci. Následkom pretreného súženia ochorel. — V Gelnici dočasne osadili sa lembergskí vystahovalci. — V Hozelci 15. septembra v noci zhorelo päť domov. — Do podolinskeho hlavného gymnázia piaristov dalosa zapísať 143 žiakov. — Minister vyučby vlachskému učiteľovi Ludvikovi Bene vyslovil svoje

uznanie za jeho 43-ročné horlivé a zdarné účinkovanie v obore vyučby. — Ludvik Lóhnert r. kat. učiteľ v Dzedzinkách vymenovaný je do štátnej školy v Csornalaku a Michal Halász r. kat. učiteľ v Lubických Kúpeľoch do štátnej školy Aranyidke. — Hospodársky spolok spišskej stolice oznamuje, že žatva pomocou vyslaných domobrancov previedla sa riadne. Nedostatok robotníkov badať len v nektorých krajoch stolice. Lichvací obchod je pri stredných cenách veľmi slabý. — Vo Vysokých Tatrách 12. septembra v noci padal prvý sneh, do rána boli tatranské vrchy celkom biele a biele sú aj dnes, tojest 25. septembra. Od 12. do 24. sept. vyjmúc tri dni veľmi pršalo, 25. septembra ale znovu sa vyjasnilo. — Major Arpad Schvartner, ktorý vyriastnul v Novej Vsi, 31. augusta hrdinskou smrťou zomrel pri Lubline, keď svoj batalion viedol na útok proti Rusom. Na čele batajlonu ruská guľka trafila ho do srdca tak, že mŕtvý spadnul z koňa. Jeho feldbebla, ktorý obviazovať chcel svojho milovaného vodcu, trafil šrapnell a zomrel spolu so svojim hrdinským majorom. — Honorár Ákos Lányi, syn levočského cestovného komisára hrdinskou smrťou zomrel na bojišti. Juliusa Blocknera profesora novoveskej štátnej drevopriemyselnej školy, srbská guľka ranila na pravom lakte. — Kézmaršský rodák, honvédske nadporučík Ladislav Kéler, ktorý v päť bitkách súčasťnil sa v boji proti Rusom, na hlave ranený bol guľkou. Hrdinský dôstojník už vyzdravel a navrátil sa na bojište. — Jánovi Barabášovi, profesorovi novoveskej občianskej školy, ktorý súčasťnil sa už v deväť bitkách blízko Lublina, guľka na dvoch miestach prestrelila ruku. — Namiestný poručík Ladislav Ulm, profesor novoveskej učiteľskej pripravovne v boji proti Rusom nepriateľskú guľku dostal do ľavej nohy. — Honvédske nadporučík Robert Weisz, profesor kézmarškej gymnázia guľku dostal do ruky. — Poľské obyvateľstvo dedín v blízkosti haličského bojišťa ležiacich, opustilo svoju domoveň. Aj vo Spiši osadilo sa už veľa haličských rodín, ktoré sväto veria, že o dva-tri týždne znovu sa môžu vrátiť do sojej vlasti. — Na ostatnom novoveskom výkladnom jarmoku veľmi bolo badať obraz válečného sveta. Obchodníkov bolo málo ale aj tí sotva spravili obchod. Na miesto zvyklého jarmočného obchodu celá jarmočná nálada bola veľmi stesnená. — Podhradský stolársky majster Daniel Csont zomrel v 95. roku života svojého. V živote svojom pil veľmi málo alkoholu a nefajčil. — Okresných sudcov dr. Emila Töröka v Starej Vsi a Pavla Hvozdvicha v Starej Lubovni minister pravosúdia na ich vlastnú prosbu preložil a síce prvého do tekovského mesta Verebély a druhého do abaujského Szikszóva. — Jozef Ranezay, profesor levočského hl. gymnázia preložený je k štátnému gymnáziumu v meste Nagyková. — Na richvaldskej ombrometrickej stanici v mesiaci septembri bolo sprchy v podobe dážďa 153 millimetrov. Najväčšia sprcha bola 12. septembra: 37 millimetrov. Dni bez dážďa bolo 16., 29. a 30. septembra padalo i dačo snehu. Búrka bola dvarazy. Vyššie magurské vrchy sú už snehom pokryté.

Do vojny ide celá dedina. Z Lučenca oznamujú: V malej novohradskej slovenskej obci, Zlatnóve zbroja-schopní mužovia uzavreli, že všetci pojdu do Lučenca a hlásia sa dobrovolne za vojakov.

Stychoch synov ztratila na bojišti. V berlinských novinách čítame, že istej berlinskej matke všetci štyria synovia padli vo francúzskych bojoch.

Požiare v Orave. Počiatkom septembra veľké ohne zúrily v Orave. V Bobrove zhorelo 71, v Jablonke 14 a Nižnej 10 domov. Bobrove i dve dievčatá padly v obeť plameňom.

Obetivosť Poliakov na vojnu. Na vojenské poľské legie obetovali: Čarny Dunajec 1000, Klikusova 136, Ludźmierz 127, Pienazkovice 135, Novy targský spolok kupcov 500 korún a obec Sienava 259 kilov žita, 96 kilov jačmeňa a 145 kilov ovsu.

Kňazi padli na bojišti. V bitke okolo Lembergu pod strelami nepriateľskými padol 26-ročný vojenský kaplán Franc Vinar z Čiech. Tam padol i 42 ročný vojenský kaplán Vendelin Rozman z Krajnska práve vtedy, keď spovedal ťažko raneného nášho vojaka. Ruská guľka trafila ho práve do srdca.

Hrdinská smrť v kostole. Františkánskeho kňaza Solána Matkoviča minule zastihla smrť v prostred konania povinnosti. Keď sa približoval srbský nepriateľ, každý utekal zo Semlina, františkán Matkovič ale ostal tam. Práve sv. omšu slúžil, keď nepriateľský šrapnel padol do kostola a vybuchol pred oltárom. Šrapnel zabíjal františkána.

Arciknieža Jozef Ferdinand za deň jedol len samé zemiaky. Vojenský zpravodajca viedeňského časopisu «N. Fr. Pr.» zaujímavú drobníčku poslal svojmu časopisu s času bitky pri Hučve. Jedon ruský šrapnell celkom zničil vojenskú kuchyňu arcikniežaťa Jozefa Ferdinanda, aj všetky zásoby potravín, ktoré boli v pohyblivej kuchyni. Ponevác inej pomoci napochytre nebolo, arciknieža za celý deň nejedol iné, len

zemiaky. Konečne tak ako jeho jeho dôstojníci, aj on z najbližšej vojenskej poľnej kuchyne dostal riadnu menážu.

Pre relovských pohorelcov dostal som z Ameriky 66 korún 18 halierov od istého Jána Rusnáka, ktorý na moje vyzvanie v trnavskom «Posle Bž. Srdca Ježišového» uverejnené, sossbieral tento obnos medzi uhor-skými robotníkmi vo Fairportu. Tak horlivému sbiera-televi ako aj všetkým veľkodušným milodarcom aj do toho času, kým po vojne mená všetkých uverejním, privolávam «Srdečne Pán Boh zaplať!» Franc Klein spišsko-richvaldský r. kat. farár.

Hospodársky stav v Šariši. Hospodársky spolok šarišskej stolice vydal nasledujúcu zprávu: Počas žatvy bolo počasie prajné, robotníkov bolo dost. Teraz je ale veľký nedostatok v mužských robotníkoch ako aj v čeladi. Ženských robotníkov možno dostať. Ohľadom úrody zklamali sa gazdovia, na území stolice aj čo sa jakosti týka, nebola úroda ani stredná, veľa je zvláštne sneti-vej pšenice. Rozmnožené myši zapríčinily ohromnú škodu v úrodách. Obchod so zbožím sa začal. Za pse-nicu platia 30—32, za raž 20—22 korún. Veľmi hla-dajú ovos, ktorého cena je 21 korún. Ovos kupujú zvlášte na vojenské potreby. Najväčšiu čiastku koní od-kúpili na válečné ciele následkom čoho gazdovia k zápražným prácam upotrebujú rožný statok. Aj veľa lichvy kupovali pre vojsko. Cena lichvy na zabíjanie je v živej váhe jedno kilo asi po jednej korune. Ja-senné poľné práce pre nedostatok robotníkov a zápraž-nej lichvy končia sa s oneskorením. V semene na sia-tie je veľký nedostatok. Gazdovia žalujú sa, že pre ťaž-kosti železničnej premávky nemôžu prísť k umelému hnoju. Hospodársky spolok je gazdom na pomoc tak ohľadom na nedostatok robotníkov ako aj ohľadom na potrebu semena k siatiu.

Zadovažujte predplatiteľov pre «Kreštana!»

Lacné české perie!

5 kilo nové tmavé driapané 9.80 K, lepšie 12 korún. Biele mäkké, jak pá-per 18 K, 24 K. Biele ako snáh mäkké jak pá-per, drapané 80, 86, 42 K. — **Metove posteľe.** A červeného cinovatu i dobre naplnená perin aa'lebo i spodná perina 180 cm. dlhá 116 cm. ši-roká K 10.—, 12.—, 15.—, 18.—, 2 metre dlhá, 140 cm., široká K 18.—, 15.—, 18.—, 21.—. Poduška 80 cm. dlhá 58 cm. široká K 8.—, 8.50, 4.—, 90 cm. dlhá, 70 cm. široká K 4.50, a 5.50. Krom toho shtovujeme vo veľkosti dla vole. Trojdielovú srstennú matrac na jednu postel K 27.— lepšej ja-kovosti K 38. Zasielky vyše 10 korún franko s poštovou do-bierkou. Výmena a navrátenie do-voluje sa pri náhrade porta. **Benedikt Sachesl, Lobes 134. pri Pilsen (Čechy).**

Šijací stroj

Na pohodlné malé čia-stočné splácanie predáva **FRANZ BAUMGARTEN** Budapešt, VII., Rózsa-u. 27. Telefon József 33—72.

Oznamy prijíma administracia

„Kreštan“

BUDAPEŠT

Szentkirályi-utca 28.

Bazilika zlato-kosa.

Ešte aj v hluku svetovej vojny podivenie spôsobí náš veľký obrázkový cenník, ktorý zdarma pošleme každému, kto nás o to na dopisničke požiada. V tomto každý najde presné opisanie dorábania svetochýrnej **„Bazilika zlato-kosa“**. Dorábanie tejto kosa je veľmi zaujímavé! V našom cenníku uvádzame aj viacej výborných hospodárskych nástrojov a iných zvláštného upotrebenia predmetov, ktoré jedine u nás sú k dostaniu. — S poštovou dobierkou zasielame:

1 kus revolvera s klincovou guľkou 7 mm. 5-30, 9 mm. 7-50, 12 mm. 8-50 kor.
1 „ „ s bezklincovou guľkou (Central) 7 mm. 6.—, 9 mm. 8-80, 12 mm. 9-20 kor.
Potrebne guľky ratame lacno.
Vlasystrihací stroj K 5.—. Z ebendreva kríž s postriebrenou kovovou postavou k zaveseniu na stenu K 1.—, 1 podobný veľký stojací kríž K 2-70. Postriebrená kovová svätenička na podiv pekná K 3-80. 1 liatý železný kríž ku hrobu, ozdoba cintora 117 cm. vysoký K 8.—. 160 cm. vysoký K 16.—. Sbierteľom objednávateľov našich kôs, po 10 kusoch 1 zdarma, po 80 kusoch zdarma dáme jedon revolver.
Jozef Marosi a syn, Esztergom 15. Dodavateľ primáského a hlavnokapitálskeho panstva. Od 51 rokov jestvujúci veľký obchodný dom. Prosíme na každý pád žiadať si náš obrázkový cenník.

Makulatura-papier

(starých novin papier veľmi hodí sa k zaobaleniu bársjakých pred-metov) metr. cent po 8 kor. k dostaniu u vydavateľstva.